

JUSSI NIINISTÖ

HARMAAT PIRUT

Ensimmäiset suomalaiset Viron vapaussodassa

DOCENDO

JUSSI NIINISTÖ

HARMAAT PIRUT

Ensimmäiset suomalaiset
Viron vapaussodassa

DOCENDO

Ensimmäinen painos

© Jussi Niinistö ja Docendo, 2026

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Lönnotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

www.docendo.fi

Kansikuva: I Suomalaisen Vapaajoukon upseereita 17. tammikuuta 1919 Narvan valtauksen liittyvän maihinnousuoperaation ollessa käynnissä. Keskellä piippu kädessään majuri Martin Ekström. Seisomassa vasemmalta luutnantti Lars Ollonqvist, luutnantti Elmar Kirotar, vänrikki Karl Skrabb, Ekström, luutnantti Fritz Franzon, jääkärikapteeni Erik Malmberg ja vänrikki Georg Hayen. Edessä tunnistamaton Lewis-pikakiväärimies ja vääpeli Karl Karlsson. Eesti Ajaloomuuseum.

Sisäkannen kartta on ote julkaisusta *Eesti kaart – Viron kartta* (Weilin & Göös 1919). Piirtäjänä J. F. Sevónin mukaan kartan tarkoitus oli ”helppoittaa myös Suomen vapaaehtoisten toimintaa Viron itsenäisyystaistelussa”. Petteri Leino.

Toisen sisäkannen kartta kuvaa Viron armeijan vastahyökkäystä tammikuussa 1919. DIGAR. Takakannen kuva: Narvan valtauksen merkki. Kuva Petteri Leino. Pertti Ramstedt.

Kirjan kuvat (yhteensä 147 kpl) tekijän kokoelmasta, ellei toisin mainita.

Taitto: Keski-Suomen Sivu

Kansi: Matti Vartiala, Kalevantuli

ISBN 978-952-850-656-0

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@docendo.fi

*"Suomen veljet, jos vihollisemme sanovat: Finis Finlandiae ja
Finis Estoniae, silloin sanomme me: Eläköön Suomi! Eläköön
Viro! Me voitamme!"*

SANOMALEHTI WABA MAA 31.12.1918

Sisällysluettelo

Saatteeksi	9
Viron vapaussodan alku	12
Lipunnäyttö	19
Suomen Viro-kuume	24
Värväys	31
Pääskyt	41
I Suomalainen Vapaa joukko	47
Tallinnaan	51
Kohti itää	64
Narvan valtaus	88
Kurittomuutta	119
Kotiutus	136
Lopuksi	149
Kuvagalleria	160
Lähteet	174
Lyhenteet	184
Hakemistot	185

Saatteeksi

Ajatus tästä kirjasta pilkahti mieleeni eräänä kuulaan kauniina tammikuisena pakkaspäivänä 2019 Kuusalun hautausmaalla Pohjois-Virossa, jossa olin yhdessä puolustusministerikollegani Jüri Luikin kanssa paljastamassa Aukusti Tuomiselle omistettua hautamuistomerkkiä. Tämä eteläpohjalainen muonamies, 33-vuotias viiden lapsen isä, oli ensimmäinen Viron vapaussodassa kaatunut suomalaisvapaaehtoinen.

I Suomalaisen Vapaajoukon ensimmäiseen komppaniaan kuullut Tuominen kaatui pian rintamalle saavuttuaan 5. tammikuuta 1919 Kosun kylässä, Kiiun kunnassa, Harjun maakunnassa, nelisenkymmentä kilometriä Tallinnasta Narvaan päin. Virolaiset olivat korjanneet ruumiin taistelukentältä ja haudanneet sen läheiselle Kuusalun hautausmaalle tuntemattomana suomalaisena sotilaana.

Samaan aikaan Viron armeijan vastahyökkäys eteni ja siihen mukaan liittyneet suomalaisvapaaehtoiset vyöryivät kohti itää; sota kun ei tunnetusti yhtä miestä kaipaa. Tuomisen kohtalo alkoi selkiytyä vasta satakunta vuotta myöhemmin, kun virolaiset AIN KRILLO ja MATI STRAUSS alkoivat työstää Viron vapaussodassa kaatuneista suomalaisista muistojulkaisua *Vägitöö kaunis jääb... Teon uljaan muisto...* Kirjan nimen oli inspiroinut kirjailija VILLEM GRÜNTAL-RIDALAN runon kaksoissäe, joka löytyy myös Vironkävijöiden hautamuistomerkestä Helsingin Vanhankirkon puistosta.

Aukusti Tuomisen joukko-osasto on jäänyt historian-tutkimuksessa vähemmälle huomiolle kuin toinen Virossa taistellut suomalaisjoukko, Pohjan Poikien rykmentti. Olen myös aiemmassa tuotannossani nostanut esille tätä joukko-osastoa, mutta tämä teos korjaa epäsuhtaa. Ekströmiläisillä, kuten I Suomalaista Vapaaajoukkoa usein komentajansa mukaan kutsuttiin – tai harmailta piruilla, kuten vastassa olleet bolševikit sarka-asuista joukkoa kutsuivat – oli kiistatta huomattava moraalinen merkitys virolaisille heidän vapaussotansa äärimmäisen vaikeassa alkuvaiheessa. Narvan valtaus 18. tammikuuta 1919 on puolestaan huikea luku suomalaisvirolaista sotahistoriaa.

Yksityiskohtaisin historiateos aihepiiristä on jo yli vuosisadan ollut VILHO HELASEN *Suomalaiset Viron vapaussodassa*. Aiheesta on kirjoitettu paljonkin tämän jälkeen, ja tätä lähinnä suomalaista ja virolaista kirjallisuutta, tutkimuksia sekä arkistoaineistoa unoh-tamatta olen käynyt kommenttien kera läpi tämän kirjan lopussa olevassa lähdeluettelossa. Kokoava tieteellinen tutkimus suomalai-sista Viron vapaussodassa kuitenkin puuttuu edelleen.

Käsillä olevan, perinteisen sotahistorian alaan lukeutuvan teoksen tavoitteet ovat enemmän tietokirjalliset ja – kuten kirjoissani yleensä – monipuoliseen aikalaiskuvitukseen painottuvat. Näkökulma on harmaissa piruissa, heidän lähtökohdissaan, toimissaan ja tunnelmissaan – niin rivimiehen kuin johtajienkin. Käytän joukosta sen virallista nimitystä I Suomalainen Vapaajoukko, vaikka sitä nimitettiin myös Ekströmin pataljoonaksi ja myöhemmässä vaiheessa Rykmentti Ekströmiksi.

Jääkärisäätiö ja Suomen tietokirjailijat ovat tukeneet työtäni apurahoin. Yhteistyö kustantaja Juha Janhosen ja kustannustoimittaja Pekka Virkin kanssa on ollut jouhevaa. Toimittaja ja tietokirjailija Kaja Kunnas luki ystävällisesti käsikirjoituksen ja tarkasti sen viron kielen. Myös filosofian tohtori Vesa Määttä antoi kommenttinsa käsikirjoitukseen. Antikvaarinen kirjakauppias Petteri Leino on ollut jälleen eri tavoin avuksi. Lämpimät kiitokset!

Vapaussodan Invalidien Muistosäätiön puheenjohtajana haluan kirjallani vaalia Virossa taistelleiden I Suomalaisen Vapaajoukon miesten ja naisten perintöä. Kirja on omistettu Aukusti Tuomiselle ja muille vapaajoukon sankarivainajille. Kuten totesin Tuomisen hautamuistomerkillä Kuusalussa: ”Eläköön hänen ja muiden sankareiden nimet ikuisesti. Rauha ja kunnia heidän muistolleen.”

Kannuksessa kesällä 2026

JUSSI NIINISTÖ

Viron vapaussodan alku

The war of the giants has ended; the wars of the pygmies have begun.*

WINSTON CHURCHILL

Ensimmäisen maailmansodan ja bolševikkivallankumouksen pyörteisissä Venäjän valtakunnasta irtautumaan pyrkivä Viro antoi itsenäisyysjulistuksensa 24. päivänä helmikuuta 1918. Maan väliaikaisen hallituksen johtoon asettui Konstantin Päts. Itsenäisyyden ensimmäinen vaihe jäi lyhyeksi, sillä jo julistusta seuranneena päivänä Saksan armeija miehitti Tallinnan ja tukahdutti kansallisen liikehdinnän. Vasta marraskuussa 1918, maailmansodan päättyessä Saksan keisarikunnan romahdukseen, Viron väliaikainen hallitus saattoi jatkaa toimintaansa tasavallan vakiinnuttamiseksi.

Vaan uusi vaara oli edessä. Koska Viron oman armeijan perustaminen ja varustaminen oli kesken, muodosti maa saksalaisten vetäytyessä bolševikkeja houkuttavan sotilaallisen tyhjiön. Neuvosto-Venäjän johtaja V. I. Lenin uskoi porvarivallan luhistuvan

---

* ”Jättiläisten sota on ohi; kääpiöiden sodat ovat alkaneet”, kerrotaan Churchillin lausuneen ensimmäisen maailmansodan aselepoon päättäneenä päivänä 11. marraskuuta 1918.

Viron vahva mies. Konstantin Päts (1874–1956) toimi vapaussodan kriittisessä vaiheessa pää- ja sotaministerinä. Sodan jälkeen Päts oli useaan otteeseen Viron valtionpäämies. Vuodesta 1934 hän oli perustamassa maahansa autoritääristä järjestelmää. Presidentti Päts kyyditettiin Venäjälle 1940, jossa kuoli pitkän vankilakierroksen jälkeen. Kuva on vuodelta 1921.

Ammattivallankumouksellisen katse. Viron työväenkommuuni toimi samalla reseptillä kuin Terjoen hallitus talvisodassa. Sen johtaja Jaan Anvelt (1884–1937) oli opettaja, lakimies ja punaupseeri, joka teloitettiin Stalinin puhdistuksissa. Kuva on vuodelta 1925. WMC.

saman tien, kun Saksa vetää joukkonsa pois. Neuvosto-Venäjän työläisten ja talonpoikien punaisen armeijan luoja, sota-asiain kansankomissaari Lev Trotski puolestaan ilmoitti puheessaan 9. marraskuuta 1918 uskovansa Leninin tavoin lujasti maailmavallankumouksen ripeään etenemiseen Venäjältä naapurimaihin. Trotskin mukaan syntymässä oli ”proletaaristen tasavaltojen liiton muodostaman Euroopan kommunistisen federaation alku”.

Puna-armeija sai tehtäväksi miehittää Baltian maat sitä mukaa kun saksalaiset ne jättäisivät ja ennen kuin virolaiset, latvialaiset ja liettualaiset ehtisivät järjestää puolustuksensa. Puna-armeijalle

Bolševikkien tavoitteena oli tehdä Itämerestä punainen meri, joka turvaisi Pietarin puolustuksen. Kuvassa puna-armeijan luoja, sota-asiain kansankomissaari Lev Trotski (1879–1940) tovereineen 1918. Samalta vuodelta on Trotskin määritelmä neuvostovallasta: se on järjestäytyntä sisällissotaa tilanherroja, porvaristoa ja kulakkeja vastaan. WMC.

oli tärkeää varmistaa Pietari, vallankumouksen kehto. Se keskitti Viron rajan läheisyyteen osia 7. armeijastaan, johon kuuluivat muiden muassa 6. divisioonan Tarton ja Viljandin virolaiset kommunistiset jalkaväkirykmentit sekä suomalaisista punaisista koottu 3. suomalainen jalkaväkirykmentti. Vallankumousjulistus annettiin 21. marraskuuta 1918, jonka jälkeen puna-armeija lähti vyörymään Viroon pohjoisessa Narvan ja etelämpänä Pihkovan suunnissa.

Aluksi Viron hallitus arkaili vastarintaan ryhtymistä. Pää- ja sotaministerin tehtäviä hoitanut Päts joutui jyrättämään kollegoilleen, ettei hän halunnut tehdä minkäänlaisia sopimuksia bolševikkien kanssa vaan puna-armeijalle oli pantava kamppoihin: kaikki asekelpoiset miehet oli saatava rajalle ”kurjuuden ja orjuuden edustajia” vastaan, kuten Päts sanansa asetti.

Virolaisten vastarinta oli kuitenkin vaisua. Piskuiset ja kirjavasti varustetut, *Kaitseliiton* paikalliset suojeluskuntalaisosastot yrittivät turhaan hidastaa hyökkääjää. Vastarintaa kuvastelevan tarinanpoikasen kertoo muistelmissaan puna-armeijan riveissä Viroa valtaamassa ollut Hjalmar Front, alkuaan Helsingin maalaiskunnan Malmin punakaartilaisia. Hän oli ollut hakemassa eräästäkin maalaistalosta suuhun pantavaa ja poistuessaan saanut pihamaalla suojeluskuntalaisen haulikosta selkäänsä. Torrakon ammusten teho oli kuitenkin olematon. Front tyytyi ravistelemaan haulit toppatakistaan ja jatkoi matkaansa länteen.

Hyökkääjä oli ylivoimainen. Puna-armeija valloitti Narvan rajakaupungin marraskuun lopulla, Tapan rautatiesolmukohdan

”Veljet kiireesti omiin joukkoihin”, kehotti värväysjuliste marraskuussa 1918. Virolaisia oli mobilisoitu maailmansodassa Venäjän armeijaan lähes satatuhatta miestä. Joka kymmenes kaatui. Neljän sotavuoden jälkeen julistettu vapaaehtoinen liikekannallepano ei innostanut, vihollista pidettiin ylivoimaisena. Pätsin hallituksen oli pakko julistaa yleinen liikekannallepano. Teoksesta *Eesti Vabadussõda 1918–1920*.

Ylipääällikkö Johan Laidoner (1884–1953) teki Martin Ekströmiin hyvän ensivaikutelman: ”*en flott soldat*”, loistava sotilas. Sitä Laidoner olikin. Hän loi Virolle armeijan, joka karkotti puna-armeijan ja murskasi saksalaiset. Poliitiikka oli toinen kysymys. Laidoner oli Pätsin tukimies ja omaksui tämän myöntöväisyysslinjan suhteessa Neuvostoliittoon. Kenraali vangittiin 1940 ja kyyditettiin Venäjälle, jossa kuoli vankeudessa. Kuva on vuodelta 1920.

ja Tarton yliopistokaupungin virolaiset menettivät joulun alla. Narvassa perustetun vallankumousohallinnon eli Viron työväenkommuunin (*Eesti Töörahva Kommuun*) johtoon asetui kivenkova kommunisti Jaan Anvelt. Valtansa vakiinnuttamiseksi bolševikit käynnistivät punaisen terrorin.

Pätsin hallitus lähetti avunpyyntöjä maailmalle. Se määräsi marraskuun puolivälissä vapaaehtoisen liikekannallepanon, joka epäonnistui surkeasti. Tavoitteena oli ollut saada 25 000 miestä aseisiin, mutta vain 800 vapaaehtoista ilmoittautui tasavallan lippujen alle. Heistä suurin osa oli upseereita, joita Virolla oli maailmansotaan Venäjän armeijassa osallistumisen takia runsaasti. Loput olivat lähinnä koulupoikia, joissa

isänmaallinen henki eli vahvimmin. Kahta viikkoa myöhemmin hallitus olikin Narvan menetyksen jälkeen pakotettu määräämään yleisen liikekannallepanon. Se sai maapäiviltä eli eduskunnalta rajoittamattomat valtaoikeudet jatkaa sotapönnistuksia.

Aseiden, varusteiden, miehistön ja taistelutahdon puutteesta kärsivän armeijan ylipääälliköksi nimitettiin eversti Johan Laidoner. Hän kiteytti myöhemmin Viron väestön sen hetkiset tunnot lauseeseen: ”Suurin osa kansaa oli odottavalla kannalla.” Elettiin

Kaitse kodu – puolusta kotia. Kaitseleiton eli suojeluskunnan tehtäväksi muotoutui Viron sisäisen järjestyksen ylläpito. Sen jäsenyys määrättiin paikalliseksi kaikille 18–60-vuotiaille miehille, jotka eivät olleet sotaväessä. Enimmillään jäseniä oli sodan lopussa noin 125 000. Vuoden 1919 alussa otetussa kuvassa Tallinnan osaston suojeluskuntalaisia harjoituksissa. Harri Ala-Kulju.

Viron uudemman historian ratkaisuhetkiä, mutta sotaan väsynyt yhden miljoonan kansakunta ei jaksanut uskoa mahdollisuuksiinsa yli satamiljoonaista Neuvosto-Venäjää vastaan.

Rintamalle viedyt virolaiset joukko-osastot eivät kyenneet tehokkaaseen vastarintaan vaan joutuivat perääntymään puna-armeijan tieltä. Taistelutahto laski sitä mukaa kun rintama lähenei pääkaupunkia. Karkureita riitti, loikkareitakin. Lisäksi Tallinnan tehtailla lakkoilevat ja mieltään osoittavat kotikommunistit yrittivät joulukuussa vallankumousta bolševikkien etenemisen tukemiseksi.

Puna-armeijaa odotettiin työkansan vapauttajana kapitalismista ja saksalaisten tilanherrojen sorrosta. Tikarinpisto Viron tasavallan selkään saatiin estettyä, mutta kapinamieli jäi kytemään. Se satoi virolaisia joukkoja rintaman taakse.

Tasavaltaa kannattavien virolaisten mielialoissa oli epätoivoa. Moni suunnitteli anarkian ja verilöylyn pelossa pakoa Suomeen tai Ruotsiin. Vuodenvaihteessa 1918/1919 puna-armeija oli vain reilun 30 kilometrin päässä pääkaupungista. Tykkien kumina kuului jo Tallinnaan. Yli puolet Viron maa-alasta oli vihollisen hallussa. Pääkaupungin menetys ja Pätsin hallituksen kaatuminen näytti olevan vain ajan kysymys.

Lipunnäyttö

Viron tappio sodassa Neuvosto-Venäjää vastaan näytti väistämättömältä, kunnes tapahtui käänne parempaan. Sen ensimmäisenä merkinä oli Ison-Britannian kuninkaallisen laivaston saapuminen Tallinnaan 12. joulukuuta 1918. Se toi aseita ja esti mereltä tulevat punalaivaston hyökkäykset Tallinnaan. Britit myös valtasivat bolševikeilta kuun lopulla kaksi Novik-luokan hävittäjää, *Avtroilin* ja *Spartakin*, joista tuli Viron tasavallan merivoimien alukset *Len-nuk* ja *Wambola*.

Brittiosaston lippulaivana purjehti hänen majesteettinsa alus HMS *Cardiff*. Tätä kevyttä risteilijää komentavan kontra-amiraali Edwyn Alexander-Sinclairin toimintaohjeet Itämerellä olivat väljät. Sinclairin tehtävänä oli *"to show the British flag and support British policy as circumstances dictate"* eli näyttää Britannian lippua ja olosuhteiden vaatimalla tavalla tukea Britannian politiikkaa. Ison-Britannian intresseissä oli tukea reunavaltioita itsenäistymään Venäjästä.

Bolševikkien kannattajia lukuun ottamatta virolaiset ottivat britit innostuneina vastaan. Viron poliittisessa johdossa heräsi ajatus maan pyrkimisestä brittiläiseksi protektoraatiksi, samaan tapaan kuin Suomi oli oman vapaussotansa jälkeen ollut Saksan sotilallisessa suojeluksessa. Elämä balttiparonien johtamassa saksalais-maakunnassa ei virolaisia houkuttanut. Siitä heillä oli vuosisataista kokemusta maaorjuuden ja muun kansallisen alistamisen kulttuurin kautta. Vielä vähemmän virolaisia kuitenkin houkutti bolševistinen anarkia.

Viron tueksi saapuneet brittiläiset suojasivat suomalaisten siirtoja lahden yli vuodenvaihteessa 1918–1919. Niitä komensi kontra-amiraali Edwyn Alexander-Sinclair. Poliittinen tilanne oli muuttunut syksystä, jolloin britit olivat sodittaneet karjalaisia suomalaisia vastaan Vienassa. Francis Doddin piirros teoksesta *Admirals of the British Navy*.

Brittien vastaus virolaisten protektoraattihaaveeseen oli kuitenkin kielteinen. Briteillä ei ollut halua saati edellytyksiä maasodankäyntiin Virossa, mutta kontra-amiraali Sinclair päätti oma-aloitteisesti hidastuttaa puna-armeijan etenemistä mereltä käsin. Hän arvioi, että muuten olisi kysymys vain päivistä, kun Tallinna luhistuisi ja bolševistinen maailmanvallankumous ottaisi askeleen eteenpäin. Avun antamisen takarajana oli Suomenlahden jäätyminen.

Niinpä Sinclair purjehti Viron koillisnurkkaan Narva-Jõesuun (Hungerburgin) kylpyläkaupungin edustalle kevyiden risteilijöiden HMS *Cardiffin* ja HMS *Caradocin* sekä viiden hävittäjän kanssa tulituen rajusti bolševikkien asemia. Britit muun muassa tuhosivat Narvanjoen ylittävän sillan hankaloittaen siten puna-armeijan huoltoyhteyksiä Pietariin. Toiminnallaan britit myös pakottivat punalaivaston pysyttelemään Suomenlahden pohjukassa.

Maailmansodan voittaneen, maailman voimakkaimman laivaston lyhyessä ajassa suorittama lipunnäyttö Itämerellä oli vakuuttava. ”Se oli huomattava sotilaallinen ja moraalinen apu”, arvioi Johan Laidoner myöhemmin *Royal Navyn* antamaa

Itämerellä oli vaarallista operoida, sillä maailmansodan seurauksena Suomenlahti oli maailman tiheimmin miinoitettu merialue. Kontra-amiraali Sinclairin johtaman laivasto-osaston lippulaiva oli 1917 valmistunut kevyt ristellijä HMS *Cardiff*. Laivan motto *Acris in cardine rerum* (terävä ratkaisevalla hetkellä) kuvaa brittiavun merkitystä Viron vapaussodan alussa. Kuva on otettu Tallinnan satamassa joulukuussa 1918. DIGAR.

panosta Viron vapaussodassa. ”Huomasimme, ettemme olleet aivan yksin.”

Virosta kontra-amiraali Sinclair siirtyi Latviaan avustamaan sen kansallista hallitusta taistelussa hyökkäävää puna-armeijaa vastaan. Tilanne Latviassa oli, jos mahdollista, viroakin vaikeampi. Puna-armeija valtasi pääkaupunki Riian 3. tammikuuta 1919. Siinä missä Viroon hyökänneet puna-armeijan joukko-osastot olivat pääosiltaan monikansallisia, olivat Latviaan edenneet joukot kansallisia. Ne olivat latvialaisia tarkk’ampujarykmenttejä, puna-armeijan eliittijoukkoja, joita myös Leninin janitsaareiksi

Loppuvuonna 1918 Virosta kuului hätähuuto. ”Ystäviä on autettava”, vastasi valtionhoitaja P. E. Svinhufvud. Vasemmalla pääministeri J. K. Paasikivi. Molemmat joutuivat pian jättämään virkansa Saksan romahdettua maailmansodassa. Suomen päätös tukea Viroa kuitenkin piti. Museovirasto.

kutsuttiin. Bolševikkien kannatus Latviassa oli suurempaa ja näin ollen vallankumousohallinnolle löytyi enemmän pohjaa kuin Virossa.

Samaan aikaan Viro asetti toivoaan myös pohjoismaihin, jotka kuitenkin kieltäytyivät avustamasta sitä vedoten puolueettomuuteensa. Suomi teki poikkeuksen, jos kohta senkin johdossa oli alkuun varovaisuutta. Maa oli edelleen sotatilassa Neuvosto-Venäjän kanssa, itäraja oli rauhaton ja uutta punakapinaa pelättiin. Lisäksi puolustuslaitoksen rakentaminen oli kesken ja saksalaiset joukot poistumassa maasta. Vaikeassa tilanteessa valtionpäämiehen kanta ratkaisi. Tunnettu on Suomen valtionhoitajan P. E. Svinhufvudin painokkaan periaatteellinen lausahdus valtioneuvoston istunnossa 25. marraskuuta 1918: ”Ystäviä on autettava.”

Saksaan sitoutunut Svinhufvud joutui väistymään valtionhoitajan paikalta sattumalta samana päivänä, kun britit saapuivat

”Pirut taistelivat kuin heikkopäiset.”

Suomalaiset vapaaehtoiset taistelijat nousivat Viron vapaussodan 1918–1920 kohtalonhetkien sankareiksi. Kirja tuo esiin tämän lähes unohtetun joukon tarinan myös runsaalla ja osin ennen julkaisemattomalla aikalaiskuvituksella.

Viron vapaussodan alku oli ollut epätoivoinen: puna-armeijan hyökkäys eteni nopeasti Tallinnan porteille loppuvuonna 1918. Suomesta värvättyjen vapaaehtoisten saapuminen kuitenkin käänsi tilanteen, ja lopulta Viro teki edullisen Tarton rauhan Neuvosto-Venäjän kanssa 1920.

Suomesta Viroon lähteneistä vapaaehtoisista muistetaan yleensä vain Pohjan Pojat. Heidän varjoonsa jäi kärkeänsä saapunut I Suomalainen Vapaaajoukko, jolle bolševikit antoivat nimen ”harmaat pirut”.

Ruotsalaisen majuri Martin Ekströmin johtamat pirut taistelivat pelottomasti ja valtasivat hurjapäisellä koukkasoperaatiolla Narvan tammikuussa 1919. Narvan taistelua ei ole turhaan verrattu Kaarle XII:n suorittamaan samaisen kaupungin valtauksen suuressa Pohjan sodassa. Molemmissa tapauksissa määrätietoisesti johdettu hyökkääjä löi huomattavasti lukuisamman puolustajan.

Kun Viron kansalliset rajat oli saavutettu, otti suomalaisissa vallan kurittomuus. Joukko oli kotiutettava. Samalla harmaat pirut olivat jäää historian unohtamiksi.

© JUKKA LEHOJÄRVI

Filosofian tohtori, dosentti **Jussi Niinistön** kirja jatkaa hänen Suomen itsenäistymisvaiheeseen liittyviä tutkimuksiaan. Niinistö toimi puolustusministerinä 2015–2019.

KL 90.3

ISBN 978-952-850-656-0

DOCENDO